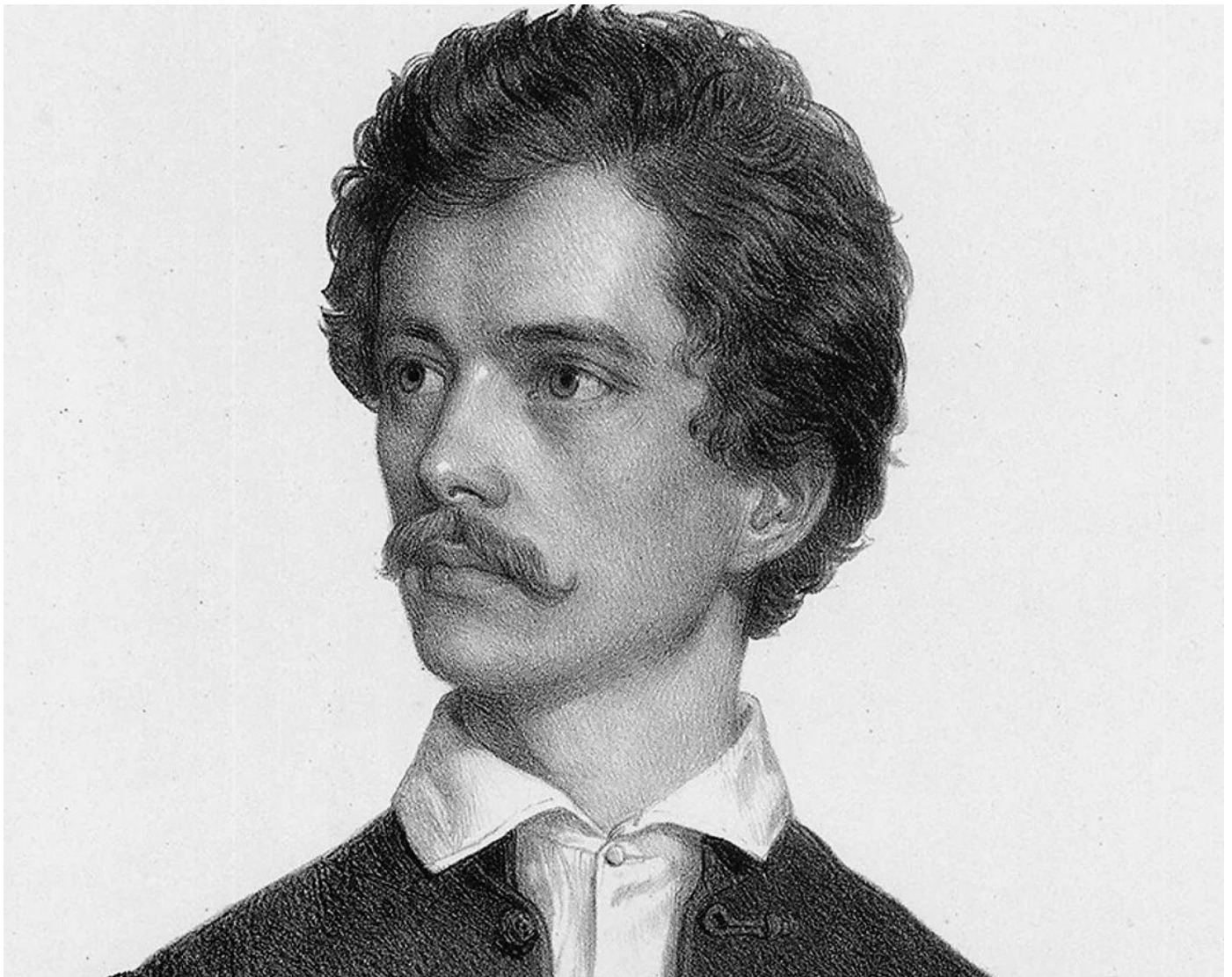

На данашњи дан 1849. године, у бици код Шегешвара, погинуо је мађарски писац и револуционар српског порекла, мајор мађарске револуционарне војске Шандор Петефи. Рођен је 1823. као Александар Петровић, од оца Србина и мајке Словакиње. Са 15 година постао је војник. Прве песме написао је као гимназијалац и убрзо је постао најомиљенији и најчитанији мађарски песник. Писао је и новеле, романи и драме. Симбол је мађарског романтизма. Дела: роман "Крвниково уже", поезија "Изабране песме", "Петефијеве песме", "Апостол", "Витез Јанош".

Данас је петак, 31. јул 2026.

1489 - Шпански морепловац италијанског порекла Кристифор Колумбо открио је на трећем путовању у Нови свет острво које је назвао Тринидад.

1556 - Умро је Игнасио де Лојола, оснивач језуитског реда (Societas Iesu) 1534. У младости је живео активним и распусним животом као професионални војник. Као шпански официр рањен је у борби, после чега је предузео ходочашће у Свету земљу и започео студије теологије у Барселони и на париској Сорбони, где је постао магистар теологије. За "генерала" (старешину) језуитског реда изабран је 1541. и тај положај заузимао је до смрти. Израдио је устав језуитског реда, приручник под називом "Духовне вежбе за владавину над самим собом".

1684 - У борби против Турака погинуо је Вук Мандушић, уз Стојана Јанковића и Илију Смиљанића најомиљенији јунак ускочке епске поезије.

1784 - Умро је француски филозоф и писац Дени Дидро. Наглашено неповерљив према свакој врсти религиозности, носилац је просветитељске идеје у предреволюционарној Француској, инспиратор је и главни уредник велике француске "Енциклопедије", објављене између 1751. и 1772. у 28 томова. Као противник класичних ауторитета и традиционализма, знатно је утицао на расположење грађанства у борби против старог режима. У филозофским расправама развијао је материјалистичко-натуралистичке идеје, а у есејима и књижевним делима залагао се за нову културу засновану на строгом рационализму. Дела: "Писмо о слепима на поуку онима који виде", "Разговор Даламбера и Дидроа", "Мисли о тумачењу природе", "Даламберов сан", "Жак фаталиста", "Рамоов синовац", "Салони".

1789 - Руске и аустријске трупе, под командом војсковође Александра Суворова и војводе од Кобурга, победиле су турску војску код Фокшанија у данашњој Румунији.

1886 - Умро је мађарски композитор, пијаниста и диригент Франц Лист, музичар романтичарског опредељења и предводник нове музичке школе, пијанистички виртуоз који је изградио модерну клавирску технику и знатно утицао на развој европске музике. Створио је симфонијску поему и нову концепцију сонате и концерта. Дела: клавирске композиције "Године ходочашћа", "Љубавни снови", "Соната х-мол", симфоније "Фауст", "Данте", симфонијске песме "Прелиди", "Мазепа", "Тасо", "20 мађарских рапсодија", низ

клавирских концерата, ораторијума, миса, соло песама. Написао је више студија и есеја као и биографију Фредерика Шопена.

1912 - Рођен је амерички економиста Милтон Фридман, добитник Нобелове награде за економију 1976, зачетник "чикашке школе". Сматрао је да је чврста монетарна политика и потпуно повлачење државе из економије основа стабилне економске политике. Родоначелник је економске концепције неолиберализма. Дела: "Студија о квантитативној теорији новца", "Програм за монетарну стабилност", "Монетарна историја САД 1867-1960", "Инфлација: узроци и последице", "Долари и дефицити", "Оптимална количина новца", "Контрареволуција у монетарној политици".

1914 - Вођу француских социјалиста Жана Жореса, који је свим силама настојао да спречи Први светски рат, убио је један шовинистички фанатик. Био је међу ретким европским политичарима који се доследно борио за пацифистичку визију света. У француској скупштини залагао се за социјално законодавство и антиклерикалне мере. Основао је 1904. лист "Иманите" који и сада излази. Дела: "Докази" (о Драјфусовој афери), "Социјалистичке студије", "Нова армија", "Социјалистичка историја француске револуције".

1919 - У пораженој Немачкој донет је после Првог светског рата Вајмарски устав, којим је успостављена република и укинута царство.

1921 - Рођен је британски правник Питер Бененсон, оснивач међународне организације за заштиту људских права Амнести интернешнал.

1941 - Рајхсмаршал Херман Геринг наложио је писмено у Другом светском рату шефу полиције Рајнхарду Хајдриху да сачини нацрт плана "коначног решења", што је био еуфемистички назив за уништење свих припадника јеврејског народа на територијама које је контролисала нацистичка Немачка.

1944 - Као пилот савезничког авиона, на борбеном задатку, над Медитераном, у Другом светском рату погинуо је француски писац Антоан Мари Роже де Сент Егзипери, аутор "Малог принца", једног од најлепших дечјих романа у светској књижевности. Литерата који је одисао аристократским духом у делима је величао моралну снагу личне жртве и

херојства. Дела: "Пошта за Југ", "Земља људи", "Ратни пилот", "Мали принц".

1948 - Под притиском комуниста, чија је доминација постала потпуна, мађарски председник Золтан Тилди принуђен је да поднесе оставку.

1954 - Италијанска експедиција коју је предводио Ардито Десио прва је успела да освоји хималајски врх К-2.

1964 - Америчка васионски брод без људске посаде "Ренџер 7" емитовао је прве снимке тамне стране Месеца.

1971 - Амерички астронаути Дејвид Скот и Џејмс Ирвин, чланови мисије "Аполо 15", постали су први људи који су се возили површином Месеца, више од шест часова провели су у вожњи електричним лунарним возилом.

1974 - Ступио је на снагу споразум о прекиду ватре између Турске и Грчке на острву Кипар.

1991 - Председници Совјетског Савеза и САД Михаил Горбачов и Џорџ Буш потписали су у Москви споразум о ограничењу нуклеарног оружја великог домета.

1994 - Савет безбедности Уједињених нација одобрио је употребу војне силе у Хаитију, омогућивши тако интервенцију против тамошњег војног режима од стране САД, као и повратак на власт избеглог председника Жана Бертрана Аристида.

1997 - Умро је бивши вијетнамски цар Бао Дај, последњи монарх Вијетнама, који је формално "владао" земљом под француском колонијалном управом. После четири деценије у избеглиштву, умро је у војној болници у Паризу.

2002 - Током посете Мексику, папа Јован Павле II прогласио је за светитеља Хуана Дијега, сељака из 16. века. Ово је први случај у историји проглашења светим неког лица са америчког континента од стране римокатоличке цркве.

2008 - Умрла је Злата Бартл, творац једног од најпознатијих производа негдашње Југославије "Вегете". У истраживачкој лабораторији "Подравке" изумела је крајем 50-их тај производ који је нашао своје место на тржиштима преко 40 земаља, поставши нека врста синонима за додатак јелима.

2012 - Умро је Гор Видал, амерички писац, друштвени активиста, једна од најконтраверзнијих личности америчке јавне сцене. Духовит, неконвенционалан, подсмевао се званичним величинама, политичарима, религији, чистунству, литерарном естаблишменту. Самосвојан и ексцесан, експериментисао је с наркотицима, био склон алкохолу, није скривао хомосексуализам. Најпознатија дела: "Линколн", "1876", "Мура Бреценридге", "Тхе Циту анд тхе Пиллар", "Рат из снова", "Тхе Бест Ман".

2020 - Преминуо је Миодраг Живковић, српски и југословенски скулптор, универзитетски професор. Аутор је бројних монументалних споменика широм Србије и негдашње Југославије. Попут оних у Шумарицама у Крагујевцу, на Кадињачи, на Тјентишту, или споменика пилотима, браниоцима Београда 1941. године.

2022 - Погинуо је Ајман ал Завахири, први човек Ал Каиде после смрти Осаме Бин Ладена 2011, и претходно његов најближи сарадник. Оптуживан је због улоге у бомбашким нападима на америчка посланства у Кенији и Танзанији 1998. године, као и због напада на САД септембра 2001, када су авиони које је отела Ал Каида изазвали смрт око 3.000 лица. ФБИ је расписао награду од 25 милиона долара за његову главу. Египатски војни суд осудио је Завахирија на смрт у одсуству, 1999. Претходно је одслужио трогодишњу затворску казну због поседовања нелегалног оружја. Рођен 1951, у Египту, по образовању је био лекар, хирург.

2024 - Исмаил Ханије, политички лидер Хамаса, убијен је у Техерану. Палестинац, рођен у породици избеглица из Ашкелона, у кампу Шати, Газа 1962. године, студирао је арапску књижевност на институту Ал Аџар, и на Исламском универзитету у Гази. Исламском студентском блоку, претечи Хамаса, придружио се 1983. На позицију политичког лидера изабран је 2017. У егзилу у Катару живео је од 2019. Ханије је последњи у низу убијених првака Хамаса, после Јахје Ајаша, јануара 1996, Ахмеда

Јасина, марта 2004, Абдел Азиза ал Рантисија, априла исте 2004. и Салеха ал Арурија,
јануара 2024.

(РТВ)